

PROCES PLÁNOVANIA A ROZPOČTOVANIA V KAPITOLE MINISTERSTVA OBRANY SR A JEHO RIZIKÁ

THE PLANNING AND IMPLEMENTATION OF THE BUDGET THE MoD SLOVAK REPUBLIC AND ITS RISKS

Vladimír ČIČKA¹, Jozef KLUČKA²

SUMMARY:

This paper describes the process of planning and budgeting at the Ministry of Defence. Discusses the stages of budget planning and highlights the potential risks associated with this process. In concludes with proposals to eliminate the identified risks.

KEYWORDS: process of budget planning, budgeting, annual budget, defence.

ÚVOD

Rozpočet verejnej správy je strednodobým ekonomickým nástrojom finančnej politiky štátu. Rozpočtom verejnej správy sa prerozdeľujú verejné prostriedky na zabezpečenie financovania všetkých funkcií štátu. Zostavuje sa každoročne najmenej na 3 rozpočtové roky. Plánovanie rozpočtu verejnej správy sa riadi zákonom č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Rozpočet verejnej správy SR tvorí štátny rozpočet na príslušný rozpočtový rok a súhrn rozpočtov ostatných subjektov verejnej správy na príslušný rozpočtový rok a na nasledujúce dva rozpočtové roky. Záväzný rozpočet je len rozpočet na príslušný rozpočtový rok. Rozpočet na ďalšie dva roky má informatívny charakter. Súčasťou rozpočtu verejnej správy SR sú aj jednotlivé rozpočty ostatných subjektov verejnej správy [1].

Štátny rozpočet tvoria najmä príjmy a výdavky štátneho rozpočtu v členení podľa jednotlivých kapitol (ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy). Najvýznamnejšiu

položku príjmov tvoria dane od právnických a fyzických osôb (okrem daní, ktoré sú príjmom rozpočtov obcí a vyšších územných celkov), príslušné prostriedky Európskej únie, poplatky, pokuty a iné sankcie. Medzi výdavky štátneho rozpočtu patria najmä výdavky štátnych rozpočtových organizácií zabezpečujúcich plnenie úloh štátu, výdavky na financovanie spoločných programov SR a EÚ, a výdavky na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy územnej samosprávy. Prebytok štátneho rozpočtu, alebo schodok štátneho rozpočtu vzniká, ak príjmy a výdavky nie sú vyrovnané [1].

Cieľom príspevku je analýza a vyhodnotenie systému plánovania a rozpočtovania v rezorte obrany, identifikácia možných rizík a opatrenia na ich elimináciu.

1. ZÁKLADNÉ POJMY

Štátny rozpočet je základnou súčasťou rozpočtu verejnej správy a zabezpečuje sa ním financovanie hlavných funkcií štátu v príslušnom rozpočtovom roku. Štátny rozpočet na príslušný rozpočtový rok schvaľuje NR SR zákonom o štátnom rozpočte. Schvaľuje sa najmä výška príjmov štátneho rozpočtu, limit výdavkov štátneho rozpočtu,

¹ Vladimír Čička, Ing., Sekcia ekonomiky, MO SR, tel.: +421 960 312 735, mail: vladimir.cicka@mod.gov.sk.

² Jozef Kľučka, doc. Ing., PhD., Katedra krízového manažmentu, Fakulta bezpečnostného inžinierstva ŽU v Žiline, Ul. 1. mája 32, 010 26 Žilina, tel.: +421 41 513 67 06, mail: jozef.klucka@fbi.uniza.sk.

maximálna výška rozpočtovaného schodku, alebo minimálna výška rozpočtovaného prebytku štátneho rozpočtu, ak nie sú príjmy a výdavky vyrovnané.

Príjmy a výdavky štátneho rozpočtu sú organizačne usporiadané do jednotlivých kapitol. Kapitolu tvorí rozpočet rezortu vrátane rozpočtov rozpočtových organizácií, ktoré sú napojené na jeho rozpočet, vrátane finančných vzťahov k jeho príspevkovým organizáciám a finančných vzťahov k ďalším právnickým osobám a fyzickým osobám, ktorých financovanie je v jeho vecnej pôsobnosti [1].

Ekonomická klasifikácia rozpočtovej klasifikácie triedi **príjmy** podľa ekonomickej kategórie, rozpočtovej položky a podpoložky na daňové príjmy, nedaňové príjmy a granty a transfery [4].

Ekonomická klasifikácia rozpočtovej klasifikácie triedi **výdavky** podľa ekonomickej kategórie, rozpočtovej položky a podpoložky na bežné výdavky a kapitálové výdavky [4].

Oprávnených funkcionárov disponovať s rozpočtovými prostriedkami ministerstva obrany a používať ich hospodárne, efektívne a účelne na plnenie úloh v súlade so stanovenými prioritami rezortu nazývame **rozpočtovými disponentmi**. Rozpočtoví disponenti rezortu zodpovedajú za proporcionálne čerpanie rozpočtových prostriedkov počas celého rozpočtového roka a dôsledne monitorujú vývoj ich čerpania. Vykonávajú zostavenie, rozpis a úpravy rozpočtu v priebehu roka v integrovanom informačnom systéme MO SR (IIS MO SR). Zodpovedajú za dodržiavanie zásad finančného riadenia na zverenom úseku činnosti, tak aby bolo zabezpečené plnenie všeobecne záväzných právnych predpisov, hospodárnosť, efektívnosť a činnosť pri hospodárení s verejnými prostriedkami.

Rozpočtový disponent 1. stupňa je minister obrany. Povinnosti správcu rozpočtovej kapitoly ministerstva obrany SR plní generálny riaditeľ sekcie ekonomiky MO SR. Rozpočtovým disponentom 2. stupňa je vedúci služobného úradu MO SR, náčelník GŠ OS SR a riaditeľ Úradu centrálnej logistiky. Rozpočtoví disponenti 2. stupňa riadia v rámci stanovených kompetencií spracovanie požiadaviek na plnenie úloh služobného úradu MO SR a GŠ OS SR, posudzujú a schvaľujú požiadavky na zmeny od ich podriadených útvarov a zložiek (rozpočtových disponentov 3. stupňa) a posudzujú ich opodstatnenosť.

Rozpočtoví disponenti 3. stupňa sú generálni riaditelia sekcií (sekcie obrannej politiky, sekcie ľudských zdrojov, sekcie modernizácie a podpory, sekcie majetku a infraštruktúry a ich podriadené zložky) riaditelia úradov, velitelia (pozemných síl, vzdušných síl, síl výcviku a podpory), riaditelia rozpočtových organizácií v pôsobnosti rezortu. Rozpočtoví disponenti 3. stupňa predkladajú prostredníctvom príslušného rozpočtového disponenta 2. stupňa návrh a rozpis rozpočtu príjmov a výdavkov kapitoly v podrobnej funkčnej a ekonomickej klasifikácii platnej rozpočtovej klasifikácie na príslušné obdobie. Rozpisujú záväzné ukazovatele na podriadené útvary a zložky.

Interný katalóg je zoznam všetkých dostupných výdavkov, na ktoré môžu jednotlivé zložky rezortu obrany rozpočtovať. Databáza komodít Interného katalógu v súčasnej dobe obsahuje viac ako 18 000 komodít (tovarov a služieb), z ktorých si jednotlivé zložky vyberajú komodity, na ktoré rozpočtujú finančné prostriedky. Za Interný katalóg zodpovedá generálny správca Interného katalógu. Správcovia interných katalógov zakladajú komodity a starajú sa o údržbu komodít vo svojej pôsobnosti. Ostatné zložky rezortu predkladajú návrh na založenie nových komodít.

2. PROCES REALIZÁCIE ROZPOČTU - ROZPOČTOVANIE

Proces plánovania rozpočtu i samotného procesu rozpočtovania v rezorte obrany prebieha pomocou IIS MO SR, ktorý je vzájomne prepojený s Rozpočtovým informačným systémom MF SR („RIS MF SR“). V IIS MO SR je rozpočet rozpísaný na jednotlivé úrovne, ktoré sú tvorené jednotlivými zložkami rezortu. Tieto jednotlivé zložky (útvary - OS SR) majú v IIS MO SR rozpísaný rozpočet na jednotlivé komodity (tovary a služby). IIS MO SR umožňuje podrobný prehľad alokácie rozpočtových prostriedkov rezortu v jednotlivých úrovniach (útvoroch a zložkách) do úrovni jednotlivých komodít (tovarov a služieb).

Výsledkom je rozpísaný rozpočet na príslušný rozpočtový rok. Z takto rozpísaného rozpočtu na príslušný rozpočtový rok sa z IIS MO SR vygeneruje Plán obstarávania zákaziek (POZ) a Zoznam nákupov drobných tovarov a služieb (ZNDTaS).

Ak v priebehu roka vznikne potreba neočakávanej úhrady, ktorá nebola v rozpočte

kapitoly naplánovaná a rozpočtovo zabezpečená, možno takúto úhradu realizovať prostredníctvom rozpočtového opatrenia - úpravou rozpočtu kapitoly. Rozpočtové opatrenie môže byť vykonané ako presun rozpočtových prostriedkov, povolené prekročenie limitu výdavkov, alebo ako viazanie rozpočtových prostriedkov.

Druhy vykonávaných rozpočtových opatrení:

- rozpočtové opatrenia Ministerstva financií SR, ktoré sú vykonávané na základe žiadosti správcu kapitoly, alebo MF SR, kedy dochádza k zmene záväzných ukazovateľov kapitoly,
- rozpočtové opatrenia správcu rozpočtovej kapitoly, ktoré sú vykonávané z úrovne správcu kapitoly na základe žiadosti rozpočtových disponentov bez zmeny záväzných ukazovateľov,
- vnútorné rozpočtové opatrenia, ktoré sú vykonávané presunom rozpočtových prostriedkov v rámci vlastného rozpočtu rozpočtových disponentov bez zmeny záväzných ukazovateľov [5].

Na základe predložených žiadostí rozpočtových disponentov o rozpočtové opatrenie, ktoré sú sekciou ekonomiky dôkladne posudzované, alebo pri potrebe doplniť Plán obstarávania zakaziek (POZ) o obstaranie nových komodít, sú po schválení ministrom obrany spracovávané rozpočtové opatrenia.

V priebehu roka dochádza k vykonávaniu rozpočtových opatrení na základe ministrom obrany SR schválených informačných správ (zmena POZ, rozpočtové krytie neplánovaných úloh, prehodnocovanie prioritných úloh rezortu) na základe žiadostí rozpočtových disponentov, na základe predloženia voľných rozpočtových prostriedkov od rozpočtových disponentov a od Akvizičnej agentúry MO SR z nezazmluvnených požiadaviek na verejné obstarávanie. Rozdiely medzi plánovanou a vysúťaženou sumou sú disponibilné zdroje, ktoré je možné použiť na ďalšie prioritné úlohy rezortu obrany SR. Správca kapitoly MO SR, na základe rokovaní s rozpočtových disponentov 2. stupňa, navrhne zmenu účelu použitia takýchto voľných prostriedkov a predloží ju formou informačnej správy na schválenie ministrovi obrany SR.

Na usmernenie rozpočtových disponentov a podľa aktuálnych potrieb v priebehu celého roka, ako aj v súvislosti s ukončením rozpočtového roka sú každoročne vydávané z úrovne správcu kapitoly sekcie ekonomiky

podrobné metodické usmernenia k hospodáreniu s rozpočtovými prostriedkami kapitoly MO SR. Stanovujú termíny aj vo vzťahu k pokynom a spresneniam MF SR a Štátnej pokladnice, za účelom ich hospodárneho, efektívneho a účelného použitia.

3. PROGRAMOVANIE ROZPOČTU

Postup programovania v rezorte obrany:

- kvantifikácia finančných prostriedkov na personál a spresnenie požiadaviek na program Rozvoj obrany,
- kvantifikácia finančných prostriedkov na Rozvoj obrany a predloženie požiadaviek na program Obrana (ostatná prevádzka),
- posudzovanie (vyvažovanie) návrhov,
- predloženie návrhov podprogramov,
- vypracovanie návrhu programového plánu rezortu.

Kvantifikácia finančných prostriedkov na personál

Kvantifikácia nákladov na personál je tvorená za oblasť miezd, platov, služobných príjmov a ostatných osobných vyrovnaní (ekonomická kategória 610), poistného a odvodov do poisťovní (ekonomická kategória 620), príspevku do sociálneho fondu, príspevku na bývanie a dotácie osobitného účtu MO SR.

Pre vykonanie kvantifikácie nákladov na personál je nutné predložiť plánovacie počty profesionálnych vojakov (podľa jednotlivých hodností) a plánovacie počty zamestnancov v štátnej službe a zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme.

Kvantifikácia nákladov na program Rozvoj obrany a na program Obrana

Požiadavky na program Rozvoj obrany predstavujú požiadavky na rozvoj infraštruktúry síl, rekonštrukciu, resp. modernizáciu existujúcich stavebných objektov, prípadne požiadavky na výstavbu nových objektov.

Požiadavky na program Obrana predstavujú náklady na ostatnú prevádzku a údržbu nehnuteľného majetku sa plánujú v štruktúre podľa jednotlivých vojenských objektov. Jednotlivé požiadavky sú následne prostredníctvom nadriadených zložiek verifikované.

Posudzovanie (vyvažovanie) návrhov

Identifikované nákladové potreby sú predmetom posudzovania s disponibilnými zdrojmi. Zásadou je posudzovanie rizík a dopadov v prípade finančného nepokrytia

požiadavky v súvislosti so stanovenými úlohami. Posudzuje vhodnosť spôsobov dosahovania strednodobých cieľov a merateľných ukazovateľov a primeranosť požiadaviek na personálne, vecné a finančné zdroje. Súčasne sa posudzuje vhodnosť a finančná dostupnosť decentralizovane a centralizovane zabezpečovaných personálnych a vecných zdrojov a projektov modernizácie výzbroje techniky a materiálu, resp. komunikačných a informačných systémov a rozvoja infraštruktúry. V prípade, že požiadavky prekročia stanovené limity, navrhnu sa úpravy a iniciuje vypracovanie alternatívnych návrhov. Ak nie je možné týmto spôsobom zabezpečiť plnenie všetkých úloh v požadovanej kvalite v rámci dostupných zdrojov postúpia sa vybrané prípady na rozhodnutie na politickú úroveň. Základným charakteristickým rysom tohto kroku je, že každé prekročenie limitu dostupných finančných zdrojov je prioritne riešené cestou prehodnotenia úloh a spôsobu ich plnenia.

Predloženie návrhov podprogramov

Upravené posúdené požiadavky sú podkladom pre vypracovanie návrhov podprogramov po jednotlivých prvkoch (rozpočtové organizácie, ...) programovej štruktúry rezortu. Návrhy podprogramov musia obsahovať okrem iného aj zhodnotenie rizík podprogramu a zhodnotenie dopadov alokácie zdrojov na podprogram a na plnenie úloh.

Návrh programového plánu rezortu

Zámery, priority, ciele a merateľné ukazovatele je potrebné stanovovať tak, aby boli realizovateľné a kontrolovateľné. Limity zdrojov môžu byť v procese programovania spresňované sekciou ekonomiky a konečné limity schváli minister obrany v rámci schvaľovacieho procesu programového plánu.

4. PROCES PLÁNOVANIA ROZPOČTU

Plánovanie rozpočtu v rezorte obrany SR prebieha v nasledovných etapách:

- zosúladenie zberu požiadaviek,
- plánovanie rozpočtu decentrálnych prostriedkov na úrovni komodít (tovarov a služieb),
- prerozdelenie decentrálnych a centrálnych rozpočtových prostriedkov,
- prehodnotenie skladových zásob a doplánovanie uvoľnených rozpočtových prostriedkov,
- preklopenie schváleného rozpočtu z IIS MO SR do RIS MF SR,
- určenie verejného obstarávateľa, vygenerovanie Plánu obstarávania

zákaziek (POZ) a Zoznam drobných nákupov tovarov a služieb (ZDNTaS).

Zber požiadaviek prebieha v spolupráci medzi sekciou obrannej politiky MO SR (ktorá stanovuje limity na záväzné ukazovatele) a sekciou ekonomiky MO SR.

Plánovanie rozpočtu decentrálnych rozpočtových prostriedkov na úrovni komodít prebieha v IIS MO SR, kde správca rozpočtovej kapitoly MO SR stanoví limity na záväzné ukazovatele a limity rozpočtových prostriedkov do úrovne rozpočtových disponentov 3. stupňa. Následne rozpočtoví disponenti plánujú svoje výdavky iba na komodity obsiahnuté v Internom katalógu (obsahuje všetky komodity nevyhnutné pre MO SR) pri dodržaní limitov na záväzné ukazovatele. Rozpočtoví disponenti stanovia, ktoré rozpočtové prostriedky budú prerozdelené do centrálnych výdavkov (rozpočtovým disponentom na realizáciu centrálnych výdavkov) a ktoré zostanú v decentrálnych výdavkoch (rozpočtovým disponentom na realizáciu decentrálnych výdavkov),

Prerozdelenie decentrálnych a centrálnych rozpočtových prostriedkov prebieha rozpisom limitov záväzných ukazovateľov IIS MO SR na decentrálnych rozpočtových disponentov a rozpočtových disponentov na realizáciu centrálnych výdavkov. Následne rozpočtoví disponenti na realizáciu centrálnych výdavkov skontrolujú prerozdelenie výdavkov za svoju oblasť pôsobnosti,

Prehodnotenie skladových zásob a doplánovanie uvoľnených rozpočtových prostriedkov vykonávajú rozpočtoví disponenti na realizáciu centrálnych výdavkov priamo v IIS MO SR označením, ktoré komodity (tovary a služby) sa vybaví vyskladnením. Z položiek, kde boli identifikované voľné rozpočtové prostriedky im IIS MO SR uvoľní tieto rozpočtové prostriedky, ktoré centrálni rozpočtoví disponenti naplánujú (rozpočtujú) na iné potrebné komodity.

Preklopenie schváleného rozpočtu z IIS MO SR do RIS MF SR prebieha do elektronicky do najnižšej úrovne ekonomickej klasifikácie.

Určenie verejného obstarávateľa, na základe ktorého sa vygeneruje Plán obstarávania zákaziek (POZ) a Zoznam drobných nákupov a služieb (ZDNTaS). Následne IIS MO SR ponúkne rozpočtovému disponentovi prehľad, ktoré komodity by mali vstúpiť do POZ.

Správcovia interného katalógu, ktorí predkladajú požiadavky do POZ majú možnosť upraviť na komoditách verejného obstarávateľa. Generálny správca interného katalógu v súčinnosti so správcami interného katalógu rozpočtových disponentov a Akvizičnou agentúrou rezortu, dá pokyn na vygenerovanie POZ a ZDNTaS.

Proces rozpočtovania zahŕňa programovanie nákladov v IIS MO SR, kde prebieha kvantifikácia nákladov na zabezpečenie nárokových zložiek personálu OS SR a ostatných zamestnancov rezortu a režijných nákladov na prevádzku a údržbu zariadení (v nevyhnutnom rozsahu, vrátane zazmluvnenej prevádzky).

Následne prebieha kvantifikácia nákladov na zabezpečenie požiadaviek na jednotlivé priority rezortu obrany (projekty v programe Rozvoj obrany) a na požiadavky na plnenie úloh:

- osobné náklady,
- výstroj,
- stravovanie,
- rekondičné a rehabilitačné náhrady,
- komerčné poistenie pri služobných cestách,
- vybrané odborné školenia a kurzy,
- poistenie zodpovednosti za škodu,
- všetky druhy energií,
- rutinnú a štandardnú údržbu majetku vrátane nehnuteľností, upratovacie služby, dane a poplatky, nájomné zmluvy, ...
- poštové a telekomunikačné služby,
- STK, EK, zákonné zmluvné poistenie, havarijné poistenie,
- zdravotnícky materiál, ...
- finančné poplatky a transfery, členské príspevky, bankové poplatky, kurzové straty, DPH, kolky, ...

Vo väzbe na úlohy OS SR (napr. výcvik a cvičenia) sa plánujú nákladové okruhy, ako munícia, výbušniny, náhradné diely, pohonné hmoty (PHM), údržba a opravy techniky, interiérové vybavenie, prevádzkové stroje, prístroje a materiál, služby a údržba, modernizácia, investičná výstavba, výskum a vývoj.

5. RIZIKÁ V PROCESE ROZPOČTOVANIA A OPATRENIA NA ICH ELIMINÁCIU

Medzi vonkajšie riziká, ktoré ohrozujú výšku prideleného limitu rozpočtových prostriedkov v bežnom roku patria neočakávané viazania výdavkov rozpočtovej kapitoly. Napríklad na konsolidáciu verejných výdavkov zo strany

Ministerstva financií SR a vlády SR (ústavný zákon č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti – dlhová brzda, konsolidácia verejných financií na základe uznesení vlády SR k modernizácii futbalových štadiónov, vyčlenenie rozpočtových prostriedkov na riešenie kritického stavu dopravnej infraštruktúry a podobne).

Medzi vnútorné riziká možno zaradiť skutočnosť, že iba 30 % rozpočtových prostriedkov je možné aktívne rozpočtovať a optimalizovať. Takmer 70 % z celkových výdavkov tvoria obligatórne výdavky osobného charakteru. Sú to predovšetkým obligatórne náležitosti osobného charakteru vyplývajúce zo všeobecne záväzných právnych predpisov pre profesionálnych vojakov a zamestnancov rezortu.

Preto sa kladie mimoriadny dôraz na sledovanie stavu čerpania rozpočtových prostriedkov, ktoré je nevyhnutné vynakladať hospodárne, efektívne a účelne.

Vonkajšími, alebo vnútornými rizikami sú najviac ohrozené prioritné ciele rezortu v aktuálnom roku, ako na najbližšie dva roky. Je nevyhnutné plánovať a zabezpečovať zvýšenie výdavkov na priority rezortu obrany, a to na program Rozvoj obrany, prostredníctvom ktorého sa financuje modernizácia a rozvoj OS SR, zabezpečenie nevyhnutnej prevádzky, a zabezpečenie výcviku pre operácie medzinárodného krízového manažmentu.

Najčastejšie sa nedostatky v procese rozpočtovania a s tým plynúce riziká vyskytujú pri plnení už uzatvorených viacročných zmlúv z minulého obdobia. Tieto zmluvy boli často aktualizované dodatkami, ktoré predlžovali plnenie uvedených zmlúv. V roku 2013 boli prehodnotené nároky z týchto zmlúv uzatvorených v predchádzajúcom období s dopadom na rok 2013. Cieľom prehodnocovania zmlúv bolo hospodárne, efektívne a účelne vynakladanie rozpočtových prostriedkov.

Predovšetkým v závere rozpočtového roka možno pozorovať niekoľkonásobný nárast predložených faktúr oproti bežnému priemeru. Niektoré nedostatky v procese plánovania a rozpočtovania sa dajú pripísať predovšetkým nedostatočnej komunikácii medzi rozpočtovými disponentmi a verejným obstarávateľom, ako aj nedostatočným sledovaním a vyhodnocovaním vlastných rozpočtových zdrojov.

V uzatvorených zmluvách sa veľmi často uvádza dodanie komodít (tovarov a služieb) až na záver kalendárneho roka (uzatvorené zmluvy s termínom plnenia do 31. decembra), čo má veľmi negatívny dopad na kumuláciu domácich aj zahraničných faktúr. Z tohto dôvodu je vhodné v nových zmluvách stanoviť termíny dodania jednotlivých tovarov a služieb. V priebehu rozpočtového roka často krát vzniká nesúlad medzi plánovanými požiadavkami jednotlivých zložiek a útvarov OS SR a ich nižšou schopnosťou efektívne využívať dostupné rozpočtové zdroje. Uvedený nesúlad vzniká v procese verejného obstarávania, kedy prebieha proces výberu zmluvných partnerov prostredníctvom výberových konaní, určovanie množstva a ceny komodít. Uzatváranie dodatkov k už existujúcim zmluvám tiež nie je optimálne riešenie vo vzťahu k procesu plánovania zdrojov.

Opatrenia na elimináciu rizík

Rezortom obrany boli prijaté viaceré opatrenia na podporu hospodárneho, efektívneho a účelného vynakladania rozpočtových prostriedkov, ako napr. zavedenie spätného monitoringu efektívneho využitia disponibilných zdrojov, zavedenie vertikálnej kontroly v oblasti verejného obstarávania a dôsledné posudzovanie požiadaviek jednotlivých zložiek OS SR na obstarávanie tovarov a služieb.

Zavedla sa centrálna evidencia zmlúv, uzatvárajú sa nové zmluvy pre rezort obrany za lepších finančných podmienok, zlepšila sa vzájomná komunikácia medzi rozpočtovými disponentmi a verejným obstarávateľom. Zefektívnilo sa nakladanie s prebytočným hnutelným a nehnuteľným majetkom štátu v správe rezortu (štátnych rozpočtových a príspevkových organizácií, akciových spoločností). Aktuálnym potrebám rezortu obrany sa prispôbuje neustále sa vyvíjajúca organizačná štruktúra.

Ušetrené rozpočtové prostriedky boli v roku 2013 presunuté najmä v prospech programu Rozvoj Obrany, na rozvoj a modernizáciu OS SR. Týmto krokom došlo k výraznému zvýšeniu pôvodne rozpočtovaného podielu výdavkov na program Rozvoj obrany na celkových výdavkoch kapitoly MO SR. Boli zabezpečené predovšetkým prioritné úlohy OS SR a plnenie medzinárodných záväzkov voči NATO a EÚ.

V roku 2013 sa splnili všetky rozhodujúce úlohy pri spracovaní Návrhu rozpočtu kapitoly

MO SR na roky 2014 až 2016 a taktiež pri spracovaní Návrhu rozpočtu rozpočtu kapitoly na rok 2014 v stanovených termínoch. Tieto boli spracované v súlade so zákonom č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov a taktiež v súlade so zákonom č. 473/2013 Z. z. o štátnom rozpočte na rok 2014.

Pozitívnym krokom bolo modifikovanie procesov zostavenia rozpočtu z úrovne správcu rozpočtovej kapitoly. Dôraz bol položený na zostavenie návrhu rozpočtu s využitím funkcionalít v Pláne výdavkov vo vecnom členení (PVVČ) a jeho jednotlivých transakcií v IIS MO SR. Taktiež v tejto fáze zostavenia rozpočtu na rok 2014 boli zapracované organizačné a procesné zmeny na vytvorenie kompaktného systému logistického zabezpečenia v OS SR a na MO SR (vznik Úradu centrálnej logistiky od 1. januára 2014).

V roku 2014 sa uskutočňuje plánovanie a proces rozpočtovania na úlohy, podúlohy, oblasti a aktivity, ktoré jednoznačne priraduje a identifikuje finančné i vecné zdroje k úlohám. Dosiahol sa plynulejší proces prechodu z fázy požiadaviek do fázy zrealizovaného návrhu rozpočtu na rok 2014. K identifikácii požiadaviek bola v plnej miere využitá aplikácia Plánovania výdavkov vo vecnom členení (PVVČ) IIS MO SR.

Bol vypracovaný Programový plán rezortu ministerstva obrany na roky 2014 až 2016, ktorý je rozhodujúcim dokumentom fázy programovania. Programový plán sa stal východiskom na vypracovanie návrhu rozpočtu kapitoly MO SR na roky 2014 až 2016.

Sledovanie čerpania výdavkov kapitoly MO SR v roku 2013 sa uskutočňovalo s jednoznačným cieľom zabezpečiť hospodárne, efektívne a účelné vynakladanie výdavkov, s dôrazom na:

- požiadavky na obstarávanie tovarov, prác a služieb,
- rozpočtové opatrenia všetkých typov,
- plnenie príjmov a čerpanie výdavkov kapitoly,
- informácie o rezorte obrany pre mimorezortné inštitúcie (MF SR, vláde SR, NKÚ).

V oblasti finančného riadenia (príprave a spracovaní konsolidovanej účtovnej závierky) v rezorte obrany v roku 2013 bola v koordinácii s MF SR metodicky usmerňovaná práca rozpočtových, príspevkových organizácií

a akciových spoločností, ktorých zakladateľom je MO SR. Na základe záverov z auditu konsolidovanej účtovnej závierky v rezorte obrany a na zabezpečenie dodržiavania ustanovení zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov boli prijaté viaceré opatrenia na elimináciu nedostatkov v účtovnom období roka 2013. V rámci kontrolnej činnosti bola sledovaná a vyhodnocovaná efektívnosť a transparentnosť uskutočňovaných výdavkov verejných prostriedkov.

Za výrazný progres možno považovať skutočnosť, že celý plánovací proces prebieha v IIS MO SR. Podarilo sa nastaviť základné parametre pre previazanie plánovania úloh so zdrojovým zabezpečením. V procesoch programového plánovania je zabezpečená cielená a transparentná alokácia zdrojov na realizáciu programov a ich častí s postupným previazaním na plnenie úloh. Na úspornom hospodárení ministerstva obrany (rozpočtových, príspevkových organizácií a obchodných spoločností) sa v roku 2013 podieľali hlavne opatrenia v personálnej oblasti, kde došlo k zníženiu počtu zamestnancov s ročnou úsporou nákladov na mzdy po vyplatení odchodného, odstupného vrátane odvodov. Taktiež došlo k zníženiu nákladov za služby v oblasti výpočtovej techniky.

Najväčšie problémy pretrvávajú v oblasti obmeny a modernizácie hlavných druhov výzbroje, techniky a materiálu OS SR. Podpisovanie nových zmlúv na modernizáciu techniky je v rezorte obrany veľmi zložitý, nakoľko modernizácia vzhľadom na kapacitné možnosti opravárenských podnikov sa často predlži na niekoľko mesiacov až rokov. Vzhľadom na túto skutočnosť nie je vždy možné zaručiť finančné krytie predmetných opráv na ďalšie roky. Z pohľadu rozpočtovania a zdrojového zabezpečenia je optimálne podpisovať len jednoročné kontrakty. V prípade potreby sa každoročne môžu aktualizovať na nové podmienky. Zlepšenie plánovania rozpočtových prostriedkov by malo vychádzať od úrovne

jednotlivých zložiek a útvarov OS SR. Dôraz je potrebné kladať na rozpočtových disponentov, ktorí predkladajú nové zmenené požiadavky a voľné zdroje. Tie vznikajú vyjednaním výhodnejšej zmluvnej ceny pre rezort. Následná úspora rozpočtových prostriedkov sa môže použiť na iné prioritné ciele rezortu. Rozpočtoví disponenti by mali efektívne sledovať stav čerpania svojich pridelených rozpočtových prostriedkov, včas reagovať na potrebu viazania, alebo navrhovania rozpočtových prostriedkov v IIS MO SR.

ZÁVER

V súčasnosti, v období doznievajúcej ekonomickej krízy a konsolidácie verejných financií sa z plánovaných a pridelených rozpočtových prostriedkov rezortu obrany prioritne zabezpečujú obligatórne a nárokové náležitosti osobného charakteru, nevyhnutná prevádzka, zabezpečenie výcviku a obmedzený rozvoj infraštruktúry OS SR. V priebehu celého rozpočtového roka prebieha proces prehodnocovania využiteľnosti pridelených rozpočtových prostriedkov a zvyšovania efektívnosti využívania dostupných zdrojov. Tieto úsporné opatrenia, pravidelne realizuje rezort obrany prehodnocovaním uzatvorených zmlúv z minulého obdobia (nárokov vyplývajúcich z týchto uzatvorených zmlúv). Uzatvárajú sa nové výhodnejšie zmluvy pre rezort obrany, efektívnejšie sa plánujú finančné prostriedky na všetky nákupy tovarov a služieb a prehodnocuje sa ich opodstatnenosť.

Dôraz sa kladie na financovanie procesov opráv techniky OS SR v podriadených zložkách rezortu a na efektívnejšie nakladanie s prebytočným majetkom štátu v správe rezortu. Využíva sa čerpanie nenávratných finančných prostriedkov z fondov EÚ podriadenými zložkami rezortu obrany (rozpočtovými a príspevkovými organizáciami v zriaďovateľskej pôsobnosti rezortu, akciovými spoločnosťami a štátnym podnikom v zakladateľskej pôsobnosti rezortu). Takto prehodnotenými rozpočtovými zdrojmi sa zabezpečuje rozvoj a modernizácia OS SR.

LITERATÚRA:

- [1] Zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- [2] Zákon č. 438/2012 Z. z. o štátnom rozpočte na rok 2013.
- [3] Zákon č. 473/2013 Z. z. o štátnom rozpočte na rok 2014.
- [4] Smernica Ministerstva obrany Slovenskej republiky č. 12/2013 o hospodárení s rozpočtovými prostriedkami v znení smernice MO SR č. 1/2014.
- [5] Metodické pokyny na hospodárenie s rozpočtovými prostriedkami, zostavenie, rozpis rozpočtu a vykonávanie rozpočtových opatrení, vrátane plánu výdavkov vo vecnom členení v kapitole MO SR na rok 2014.